

André Aciman

Enigma Varyasyonları

Türkçesi: Elif Ersavcı

Roman

İLK AŞK

Onun için geri döndüm.

Gözlerim feribotun güvertesinden San Giustiniano'yu niha-
yet seçtiğinde defterime yazdığım sözcükler bunlar. Sadece onun
için. Evimiz için, ada için, babam için veya burada geçirdiğimiz
son yazın son haftalarında, terk edilmiş Norman şapelinde bir
başıma oturup niçin dünyanın en bedbaht insanı olduğumu dü-
şünürken izlediğim anakara manzarası için değil.

O yaz yalnız seyahat ediyordum, deniz kıyısında bir ay süre-
cek gezime bütün çocukluk yazlarımı geçirdiğim yere dönerek
başlamıştım. Bu geziyi çoktandır yapmak istiyordum, yeni me-
zun olduğuma göre adayı şöyle bir gezmek için bundan daha iyi
bir fırsat olamazdı. Evimiz yıllar önce yanıp kül olmuştu, kuzeye
taşınmamızın akabinde aileden kimse oraya yeniden gitmeye,
malı mülkü satmaya veya olup bitenin aslını astarını öğrenmeye
yanaşmamıştı. Hele ki yangından sonra ada yerlilerinin işe yarar
her şeyi yağmalayıp geri kalanları ise yerle bir ettiğini duyunca
evi kaderine terk etmiştik öylece. Yangının kaza eseri olmadığına
inanırlar bile vardı. Ama bunların hepsi söylenti, diyordu ba-
bam, oraya gitmeden bir şey öğrenebilmenin yolu yok. Bu yüz-
den feribottan iner inmez ilk iş sağa dönüp aşına olduğum kor-
don boyunca yürüyecek, azametli Grand Otel'i ve kıyı boyun-
ca sıralanan pansiyonları geçip hasarı kendi gözlerimle görmek

üzere dosdoğru eve gidecektim. Babama böyle söz vermiştim. Kendisinin bir daha adaya adım atmak gibi bir niyeti yoktu. Ben de artık koca adam olmuşum ve ne yapılması gerektiğine bakmak bana düşüyordu.

Ama bir tek Nanni için dönmüyordum belki de. On sene önceki ben, o on iki yaşındaki oğlan için de dönüyordum – ikisini de orada bulamayacağımı bilmeme rağmen. O oğlan artık boy atmış, gür, kızılımsı bir sakal bırakmıştı, Nanni'ye gelince, o hepten ortadan kaybolmuş ve kendisinden bir daha haber alınamamıştı.

Adayı hâlâ hatırlıyordum. Okulların açılmasına hemen hemen bir hafta kala, buradaki son günümüzde nasıl görüldüğünü hatırlıyordum, babam bizi feribot iskelesine bırakmış, sonra, çapa zinciri yaygara koparıırken bize el sallamış, vapur tiz çığlıklarla tornistan yaparken rıhtımda kıpırtısız durmuş, biz onu göremez olana kadar ufaldıkça ufalmıştı. Her güz âdeti olduğu üzere evin kapılarının doğru dürüst kilitlendiğinden, elektriğin, suyun ve gazın kapatıldığından, mobilyaların üzerinin örtüldüğünden ve yardımı dokunan adalıların payının ödendiğinden emin olmak için bir hafta on gün daha kalırdı. Kayınvalidesiyle kayınvalidesinin kız kardeşini onları anakaraya götürecek feribota binerken görmek de canını hiç sıkıyordu bahse girerim.

Her şeye rağmen karaya ayak basar basmaz, eski *traghetto* on sene sonra yine tam olarak aynı yerden tangır tungur hareket ettikten sonra, yaptığım ilk şey sağ yerine sola dönüp tepedeki San Giustiniano Alta antik kentine çıkan paket taşlı patikaya yönelmek oldu. Oranın daracık yollarını, geniş oluklarını, eski geçitlerini seviyordum; annemle getir götür işlerimizi yaparken ya da Yunanca ve Latince öğretmenimle görüşmemin ardından her öğleden sonra eve uzun yoldan dönerken beni nasıl sıcak karşıladıysa şimdi de öyle sıcak karşılıyor gibi görünen kahve değirmeninin ferahlatan kokusunu seviyordum. Daha modern olan San Giustiniano Bassa'nın aksine, San Giustiniano Alta her zaman, li-man dayanılmayacak kadar güneşliyken bile gölgede kalıyordu. Akşamları sahilde sıcaklık ve nem katlanılmaz hale geldiğinde

Caffè dell'Ulivo'da dondurma yemek için babamla tekrar tepeye çıkardım sık sık, babam elinde bir kadeh şarapla karşımda oturur, kasabalılarla çene çalardı. Babamı herkes tanıyıp sever, onu *un uomo molto colto*, çok kültürlü bir adam addederdi. Aksak İtalyancası kulağa İtalyanca gelmeye çalışan İspanyolca kelimelerle süslüydü. Yine de ne dediğini herkes anlardı ve kendilerini tutamayıp kimi tuhaf makaronik kelimelerini düzelterek güldüklerinde, babam da kahkahalarına memnuniyetle eşlik ederdi. Ona Dottore diyorlardı; tıp doktoru olmadığını herkes bilse de, sağlık konularındaki fikirlerine kasabanın hekimi yerine geçmekten hoşlanan adalı eczacınlardan daha bir güvendiklerinden, tıbbi tavsiyelerinin alınması alışılmadık şey değildi. Caffènin sahibi Signor Arnaldo'nun kronik öksürüğü vardı, berber egzamadan mustarıptı, çoğu gece soluğu *caffè*de alan öğretmenim Professore Sermoneta ise günün birinde safrakesesini alacaklarından oldum olası korkuyordu – herkes babamı sırdaş biliyordu; kolları ve omuzlarındaki, kimilerinin dediğine göre daha gerdek gecelerinden beri kendisini aldatan hırçın karısının sebep olduğu yara berelerini göstermeyi pek seven fırıncı da dahil. Hatta zaman zaman özel bir tavsiye vermek üzere yanında biriyle *caffè*den çıkar, sonra boncuklu perdeyi kenara çekip içeri döner, sandalyesine oturur, iki dirseğini masaya dayayıp ortada boşalmış şarap kadehiyle bana bakar ve her seferinde dondurmamı yerken acele etmeme gerek olmadığını, eğer istersem metruk kaleye yürüyecek kadar vaktimiz olduğunu söylerdi. Geceleyin anakaranın uzak ışıklarına tepeden bakan kale en sevdiğimiz yerdi, orada, harabeyle dönmüş surlarda sessiz sedasız oturup yıldızları seyrederdik. Babam buna *o günler için* hatıra biriktirmek, derdi. *Hangi günler?* diye sorardım takılmak niyetiyle. *O günler gelince anlarsın.* Annem bizim aynı kalıptan çıktığımızı söylerdi. Benim düşüncelerim babamın düşünceleriymiş, babamın düşünceleri benim düşüncelerim. Bazen omzuma dokunarak bile kolayca zihnimi okuyabileceğinden korkardım. Siz aynı insansınız, derdi annem. Gog'la Magog, iki Dobermanımız, sadece beni ve babamı sever-

di, annemi ya da yazlarını bizimle geçirmeyi birkaç sene önce bırakan ağabeyimi değil. Bu köpekler bizden başka herkese yüz çevirir, çok yaklaşırsanız da hırlardı. Kasabalılar onlarla mesafelerini korumayı öğrenmiş, köpeklerse kimseyi rahatsız etmemek üzere eğitilmişti. Onları The Caffè dell'Ulivo'nun dışındaki bir masanın ayağına bağladığımızda bizi görebildikleri sürece kuzu gibi yatarlardı.

Özel günlerde babamla kaleye uğradıktan sonra marinaya inmek yerine kasabaya dönerdik, çünkü aklımızda aynı şey olurdu, bir dondurma daha alalım. "Annen seni şımarttığımı söyleyecek." "Bir dondurma daha, bir kadeh şarap daha demek," derdim ben de. İnkâr etmenin manası olmadığını bildiğinden başını sallayıp onaylardı.

Bizim deyişimizle gece yürüyüşlerimiz yalnız geçirdiğimiz yegâne zamanlardı. Bütün gün onsuz geçerdi. Sabahları çok erken saatte yüzmeyi alışkanlık haline getirmişti, kahvaltıdan sonra da anakaraya gidiyor, akşam, bazen de gece geç vakit son feribotla dönüyordu. Uyurken bile adımlarının evimizin önündeki çakılları ezişini duymayı severdim. Geri döndüğü anlamına gelirdi bu ve dünya yeniden bütün olurdu.